

тик злочинця і жертви злочину), меметичних засад кримінального права і дослідження меметичних явищ в сфері кримінального права.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – С. 1. – Ст. 920.
2. Case of Oberschlick v. Austria [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://hudoc.echr.coe.int/eng#{{docname}}:{{Oberschlick%20v.%20Austria}}>, «documentcollectionid2»: [«GRANDCHAMBER», «CHAMBER»], «itemid»: [«001-57716»]]. – Title from the screen.
3. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

УДК 343.2.01

ДИДКІВСЬКА Галина

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ІСТОРИЧНІ ЧИННИКИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЇ ДІЯНЬ

З історичної точки зору сутність злочину визначається порушенням існуючих соціальних цінностей, посяганням на пануючі соціальні відносини, на права та охоронювані інтереси фізичних та юридичних осіб. Інтереси і потреби суспільства перебувають у постійному розвитку; вони можуть змінюватися на певному етапі суспільного прогресу, і залежно від цього змінюється оцінка кримінальної активності людини. Так, у Стародавньому Римі не вважалося злочином вбивство господарем раба, в той же час, посягання з боку раба на господаря вважалося тяжким злочином. У Середньовіччі небезпечним злочином вважалась ересь, тобто поширення вчень або поглядів, що суперечили офіційній релігії.

Протягом тисячоліть держава захищала недоторканність багатства, тому посягання проти власності карались у всіх суспільних формаціях. Тож категорія «злочин» не може бути незмінною. У сучасному світі ця категорія відображає суспільні уявлення про необхідність кримінально-правового захисту загальнолюдських цінностей від небезпечних протиправних посягань.

Криміналізація – це визначення тих чи інших діянь як злочинів із передбаченням у відповідній статті Особливої частини кримінального закону ознак складу злочину та встановленням покарання за його вчинення. Таким чином, криміналізація – це вагомий елемент правової політики, що встановлює, які з діянь є злочинами, а які такими не є.

Юридичним засобом реагування на правопорушення є декриміналізація злочинів – діяння, характер і ступінь суспільної небезпечності яких не потребує жорсткого реагування, мають бути переведені до категорії

адміністративних правопорушень або взагалі виключені з кола правопорушень. Декриміналізація – це процес, зворотний криміналізації. Обидва застосовуються у кримінальній політиці, адекватній принципам гуманізму, справедливості, економії кримінально-правової репресії. Така політика чітко визначає місце кримінального права в системі державно – правової охорони об'єктів захисту – як допоміжного, а не головного засобу в системі стримування злочинності [1].

У науці запропоновано багато варіантів принципів криміналізації, які нерідко суттєво різняться один від одного [2]. Великий інтерес викликає класифікація, запропонована О. І. Коробєєвим, який виділяє три групи підстав, що впливають на криміналізацію: юридично-кримінологічні, соціально-економічні та соціально-психологічні [3]. Одночасно криміналізація здійснюється на підставі відповідних принципів, які детально проаналізовані Г. А. Злобіним [4]. Юридично-кримінологічні підстави криміналізації. Ці підстави криміналізації дозволяють виділити ті діяння, щодо яких застосування кримінальної репресії як способу реалізації соціального контролю є дійсно ефективним. Для віднесення законодавцем тих або інших діянь до числа злочинних вирішальним є їх суспільна небезпечність [5].

Слід погодитися з М. Й. Коржанським, в тому, що суспільна небезпечність має два виміри – характер та ступінь. При цьому характер «суспільної небезпечності діяння становить його якість», яка визначається «суспільною цінністю об'єкта посягання, а також злочинними наслідками, способом вчинення злочину, мотивом і формою вини. Ступінь суспільної небезпечності діяння становить її кількість і визначається, головним чином, способом вчинення злочину та розміром заподіяної шкоди» [6].

Визнання діянь злочинними не видається можливим без урахування соціально-психологічних й історичних чинників, оскільки без відповідності цих процесів рівню розвитку суспільної свідомості і вимогам громадської думки норми кримінального закону не діятимуть або діятимуть тільки завдяки державному примусу, не виконуватимуть свої функції. Для того, щоб норми закону про кримінальну відповідальність могли реально впливати на поведінку людей, вони повинні бути соціально-психологічно і традиційно-історично обґрунтовані. Будь-які нормативні системи і уложення залишаться формальними актами, якщо не будуть використовуватися соціально- психологічні закономірності організації і регуляції поведінки людей та відносин між ними. На криміналізацію впливають найрізноманітніші чинники: існуючі в суспільстві історичні, соціальні і культурні умови, традиції вибору способу регулювання певних суспільних відносин і багато іншого, оскільки правове регулювання (у тому числі за допомогою криміналізації і декриміналізації окремих

діянь) є наслідком дії різних суспільних явищ, в яких, природно, беруть участь чинники свідомості й ідеології [7].

Чинний КК надзвичайно «перевантажений», сфера кримінально – правової заборони невинувато розширена. Це визначає необхідність проведення декриміналізації, звуження сфери кримінально-правового регулювання.

З проблемами криміналізації діянь тісно зв'язані також аспекти декриміналізації. Проблема декриміналізації справедливо може бути віднесена до категорії актуальних, важливих і винятково складних питань соціально-правової сфери, вирішення яких повинне бути в компетенції вчених-правознавців і юристів-практиків.

Література:

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1141080656183/pravo/istorichna_zminyuvanist_viznannya_diyaz_zlochinami.
2. Гаверов Г. С. Общие начала назначения наказания по советскому уголовному праву. – Иркутск, 1976. – С. 89; Дагель П. С. Проблемы советской уголовной политики. – Владивосток: Изд-во ДВГУ, 1982. – С. 56– 57; Злобин Г. А. О необходимости концептуального подхода к совершенствованию уголовного законодательства // Конституция СССР и дальнейшее укрепление законности и правопорядка. – М., 1979. – С. 74.
3. Фефелов П. А. Общественная опасность преступного деяния и основание уголовной ответственности. Основные методологические проблемы. – М.: Юрид. лит., 1972. – С. 112.
4. Коробеев А. И. Советская уголовная политика: понятие, содержание, структура. – Владивосток: Изд-во ДВГУ, 1985.
5. Злобин Г. А. Основания и принципы уголовно-правового запрета // Сов. государство и право. – 1980. – № 1. – С. 70–77.
6. Коржанський М. Й. Кримінальне право і законодавство України: Частина Загальна: підручник. – К.: Атіка, 2001. – С. 81.
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/07/2_2.pdf

УДК 343.353.1

БИКОВ Клим

ПРИВЛАСНЕННЯ ТА РОЗТРАТА МАЙНА ЯК СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО ЗЛОЧИНУ (ч. 2 ст. 191 КК України)

Не зважаючи на зміну політичної еліти в Україні та прихід до влади нових людей, корупція в нашій державі не зменшилася, а в деяких сферах навіть зросла. На розв'язання зазначеної проблеми, Верховна Рада України упродовж останніх років прийняла велику кількість нових нормативно-правових актів, спрямованих на протидію корупції, а також внесла численні зміни до системи чинного законодавства нашої держа-